

4.10.2017

OPH lausuntopyyntö 2043 - 2017 Ammatillisten perustutkintojen yhteisistä tutkinnon osista

Ammatillisten koulutuksen tutkintojen kehittämistyön aikataulu on kiivas. Aikaa lainsäädännön kautta tulevien muutosten suunnitteluun ja käytännön toimintatapojen uudistamiseen on todella niukasti. OAJ pitää tätä erittäin ongelmallisena. Resurssien puute uhkaa koko ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden saavuttamista. Esimerkiksi opiskelijan henkilökohtaisen osaamisenkehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Tämä on otettu huomioon jopa lain esitöissä kustannusvaikutuksia laskettaessa seuraavasti:

- HOKS aiheuttaa perustutkinnon opettajalle ja opolle molemmille lisätyötä/uutta työtä n. 3,5 työtunnin verran eli yhteensä noin yhden henkilötyöpäivän verran, henkilökohtaistamismenettelyiden laajentumisesta aiheutuva kustannuslisäys perustutkintoon on n. 10,7 miljoonaa euroa.
- Laskelma: ammattikoulun lehtorin vuosittainen palkka sivukuluineen 61 080 euroa ja opinto-ohjaajan palkka 60 424 euroa sekä vuosittainen työtuntimäärää 1 595 työtuntia. perustutkinnon opiskelijoita olisi 2017 arviolta n. 40 000. (HE 39/2017):
- OAJ vaatii, että **reformin toimeenpanoon kohdennettu 15 miljoonaa euroa 2018 sekä 2019 suunnataan niin, että opettajat voivat laatia opiskelijoiden HOKSIT. Jatkossa tämä 10,7 miljoonaa on sisällytettävä perusrahoitukseen lisäyksenä.** Myös muut reformin tuomat kustannusvaikutukset on otettava kattavasti huomioon. Rahoitus on saatava vastaamaan laissa säädettyjen veloitteiden toteuttamista ja sellaisia resursseja, joita laadukas toiminta ja reformin tavoitteiden saavuttaminen edellyttävät.

OAJ edellyttää, että kelpoisuusasetuksesta käy selkeästi ilmi, että ammatillisen koulutuksen tutkinnon osia voi oppilaitoksessa opettaa vain opettajan tai opinto-ohjaajan virassa tai työsuhteessa toimiva henkilö. Lisäksi kelpoisuusasetuksessa on selkeästi käytävä ilmi aineenopettajien, ammatillisia aineita opettavien, opinto-ohjauksen ja erityistä tukea antavien opettajien kelpoisuus. Kelpoisuuksia ei ole tarve laskea, sillä kelpoisten opettajien määrä ammatillisessa koulutuksessa on noussut (rehtorit ja opettajat suomessa 2016). Näistä tehtävistä vastaavat kelpoisuusehdot täyttävät opettajat, opinto-ohjaajat ja erityisopettajat.

Ammatillisten tutkintojen yhteisten tutkinnon osien osuudesta OAJ esittää seuraavaa:

Tutkinnon yhteisten osien kokonaisuus on erittäin tärkeä kaikille ammatillista osaamista hankkiville opiskelijoille. Työelämän muutos ja osaamisen uudistaminen edellyttävät näiden kokonaisuuksien ja osa-alueiden vahvaa osaamista. On erittäin kannatettavaa,

4.10.2017

että jatkossa myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suorittavilla on mahdollisuus ottaa näitä kokonaisuuksia osaksi opintojaan. Tämä on selkeästi ilmaistu ja tämä on tuotava opiskelijoille tiedoksi jo hakeutumisvaiheesta lähtien sekä kirjattava AT ja EAT opiskelijoiden HOKS yhdeksi kohdaksi. Opiskelijoiden on saatava opinto-ohjausta erityisesti siitä, miten näiden opintokokonaisuuksien tuottama osaaminen työelämässä ja jatko-opinnoissa merkitsee.

Valinnaisuuden lisääntyminen ja laajentuminen on merkittävä muutos tutkinnon yhteisten osien kokonaisuudessa. Muutos ei saa johtaa opetustarjonnan rajoittamiseen tai kaventamiseen. Opiskelijoiden on saatava opinto-ohjausta valintojen vaikutuksesta niin jatko-opintojen kuin työelämän kannalta. Opintojen on myös aidosti tuettava ja vahvistettava opiskelijan osaamista ja tutkinnon tavoitteiden saavuttamista.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluvalmiuksien erot ovat suuret. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus, opetuksen suunnittelu ja ohjaus vaativat erityisopettajan osaamista. Tätä tukea on oltava saatavilla. Opiskelijoiden henkilökohtaisissa osaamisen kehittämisen suunnitelmissa on selkeästi arvioitava ja niihin kirjattava kunkin opiskelijan tarpeen mukainen riittävä määrä opettajan antamaa opetusta, tukiovetusta ja opettajan antamaa henkilökohtaista ohjausta ja opinto-ohjausta. Tämä koskee kaikkia ammatillisen tutkinnon osia ja kokonaisuuksia. Erityisopetusta tarvitsevan opiskelijan HOKSIA on myös erityisopettajan oltava laatimassa.

OAJ korostaa, että ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla on vastaavat, tasa-arvoiset mahdollisuudet saada opettajan antamaa opetusta ja opinto-ohjausta kuin lukiossa. Toisen asteen opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksien yhdenvertaisuus on tärkeää niin työelämän kuin jatko-opintojenkin kannalta.

OAJ edellyttää, että tässä asetuksessa on tuotava esille tämä lakia säädettäessä tehty linjaus:

- (HE 39/2017) Opettaja ja opinto-ohjaaja vastaavat uudesta yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osaan liitettävästä uudesta osa-alueesta opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet. Uusi osa-alue olisi tarpeen, jotta opiskelijoilla olisi riittävästi valmiuksia suunnitella yhdessä opettajien ja opinto-ohjaajien kanssa omaa opintopolkuaan jo opintojen aikana niin, että se tukisi heidän urasuunnitelmiaan”.

4.10.2017

Lausuntopyyntöissä haluttiin kiinnitettävän huomiota erityisesti työelämälähtöisyyteen ja arviointiin. OAJ on vaikuttanut ja tuonut esille näitä jo tutkintojen kehittämisen ja reformin yhteydessä:

1. Perusteluonnoksen työelämälähtöisyys

Ammatillisen koulutuksen tarkoitus on tuottaa osaavia ammattilaisia. Opiskelijalla on tutkinnon suoritettuaan sellainen osaaminen, että sillä selviää työelämässä ja jatko-opinnoissa. Opintojen aikana osaamista pitää hankkia sekä erillisinä opintoina ns. tutkinnon yhteisinä kokonaisuuksina, että ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä. Tutkinnon uudistamisen suunta tältä osin on oikea ja palvelee työelämälähtöisyyttä.

Koulutusleikkausten vaikutukset näkyvät myös yhteisten tutkinnon osien opintojen opetuksen resurssoinnissa. Opiskelijan valmiudet itsenäiseen tai työelämässä tapahtuvaan osaamisen hankkimiseen on otettava huomioon ja suunniteltava huolellisesti. Opetusta ei voida itsenäistää tai siirtää työpaikoille ilman opettajan tukea, ellei opiskelijalla ole siihen valmiuksia. Opiskelijan HOKSsa on selkeästi käytävä ilmi, miten hänen valmiuksiaan oppia asioita on arvioitu ja miten osaaminen aiotaan saavuttaa.

Osaamisperustaisuuden nimissä ei saa tehdä leikkauksia opetuksen, opinto-ohjauksen ja tuen määrään, vaan ne pitää arvioida ja antaa niitä opiskelijan tarpeiden mukaan. OAJ pitää edesvastuuttomana suuntausta, jossa opettajan mahdollisuuksia opetuksen, opinto-ohjauksen ja muun ohjauksen sekä tuen antamiseen on vähennetty periaatepäätöksillä ilman opiskelijan todellisten valmiuksien huomioon ottamista.

OAJ on vaatinut lailla säädettäväksi opetuksen ja opinto-ohjauksen määrät, joita opiskelijoiden on oikeus vähintään saada. Tieto opiskelijan saaman opetuksen määrästä auttaisi myös työelämää arvioimaan, millainen osaaminen opiskelijalla on opintojen eri vaiheissa. Näitä vaatimuksia ei ole otettu osaksi uutta lainsäädäntöä eikä niitä ole asetusuonnoksissakaan. Tämä on merkittävä puute uuden lain sisällössä.

OAJ on nostanut esille väärinkäytöksiä, joita on tapahtunut, kun opettajan työtä on siirretty ilman opettajan kelpoisuutta vailla oleville ohjaajille tai eri nimikkeiden alla toimiville, ei opettajille. Osaamisperusteisuuden varjolla ja tulevan lainsäädännön omavaltaisilla tulkinnoilla osa koulutuksen järjestäjistä on jo ryhtynyt irtisanomaan opettajia ja palkkaamaan tilalle ohjaajia. Tätä OAJ ei voi hyväksyä. Menettely on sekä opiskelijoiden että koko ammatillisen koulutuksen arvostuksen vähättelyä. Tutkinto, jonka tuottaman osaamisen ja arvioinnin luotettavuutta ei pystytä esittämään, menettää merkityksen sekä työelämässä että jatko-opinnoissa.

4.10.2017

OAJ vaatii, että asetuksessa käy selkeästi ilmi, ettei ammatillisen koulutuksen tutkinnon osia voi oppilaitoksessa opettaa muu kuin opettajan virassa tai työsuhteessa toimiva.

2. Osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi suhteessa yksilön ja työelämän osaamistarpeisiin

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen tuottaman osaamisen taso on asetettu korkeaksi, osaamistavoitteet ovat vaativia ja kattavia. Tämä on tärkeää niin työelämän kuin jatko-opintojen kannalta. Tämän vuoksi tutkintojen osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on nähtävä myös suhteessa jatko-opintokelpoisuuteen. Tutkintoja ei pidä arvioida pelkästään työelämän osaamistarpeista. Tulevaisuuden työelämässä tarvitaan osaavia kansalaisia ja omaa osaamistaan jatkuvasti kehittäviä toimijoita.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluvalmiuksissa on suuria eroja. Opettaja opetuksen, oppimisen pedagogian ammattilaisena osaa tunnistaa opiskelijoiden osaamistason ja ottaa sen huomioon opetusta suunnitellessaan ja toteuttaessaan sekä arviointia antaessaan. Reformin myötä tuleva osaamisen kehittämissuunnitelma mahdollistaa vielä paremmin opiskelu-, ja oppimiserojen huomioon ottamisen. OAJ pitää opiskelijoiden tarpeista lähtevän opetuksen korostumista hyvänä. Opiskelijoiden on saatava opettajan antamaa opetusta, opinto-ohjausta ja erityistä tukea omista lähtökohdistaan. Tämä on kirjattava koulutuksen järjestäjiä velvoittavasti asetukseen, jotta tämä mahdollisuus on aidosti käytettävissä.

Osaamisen arviointiasteikon muuttaminen 1 - 5 on pääosin kannatettavaa. OAJ näkee kuitenkin, että opiskelu- ja urasuunnittelun osa-alue rinnastetaan jatkossa lukion opinto-ohjauksen arviointiin eikä sitä tarvitse arvioida numeroasteikolla. Myös tämä vahvistaa toisen asteen opiskelijoiden ja eri väylien yhdenvertaisuutta.

Ammatillisten tutkintojen arvioinnin muutoksiin liittyvästä siirtymävaiheesta aiheutuu merkittävästi sekä hallinnollista että opinto-ohjaukseen kuuluvaa lisätyötä, joka on resursoitava. Arvosanojen muuttamiseen on saatava yhtenevät periaatteet ja muutoksesta on annettava laajasti tietoa eri tahoille. Erityisesti opiskelijoiden, tulevien, olevien ja aiemmin saatuja arvosanoja muuttavien, on saatava opinto-ohjaajan antamaa luotettavaa ja kattavaa tietoa muutoksesta ja sen vaikutuksista.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija

Heljä Misukka
koulutusjohtaja